

BUDAPEST, III. KERÜLET, KALÁSZI KÖZ 8/C, KALÁSZI KÖZ 10/A (HRSZ. 60710/9, 60710/10)

Lakóház építése

Lelőhely azonosító: 72911

Kulcsszavak: római kor, település, szórvány, középkor, szórvány

BUDAPEST, DISTRICT III, 8/C AND 10/A KALÁSZI LANE (PLOT NOS. 60710/9, 60710/10)

Residential building construction

Site ID: 72911

Keywords: Roman Age, settlement, stray finds, Middle Ages, stray finds

2020. szeptember 15. és október 7. között lakóház-építésekkel kapcsolatos gépi földmunkák régészeti megfigyelését végeztük. A két darab, egyenként 18x14 méteres területű kétlakásos, sávalapozású épülettömb alapárkainak, valamint a Kalászi köz 8. és a 10. telkek közötti közlekedőút vonalában kiásott közműárok területén szórvány középkori, szórvány római kori építési törmelék, edénytöredék, illetve egy ismeretlen korú, valószínűleg római kori árok került elő.

Az egykori Lenfonó és Szövőipari Vállalat megszűnése, majd épületeinek lebontása után a gyártelep belső, központi útja lett a Kalászi köz. Az üzem területét felparcellázták, családi, illetve társasházakkal épült be. A Kalászi, Nagyváradi és Pozsonyi utcák, valamint a Kalászi köz utcafrontja beépült. A telkek hátsó kerítése által közrefogva maradt egy 30x129 méteres beépítetlen terület, amelyet négy telekre osztottak fel. Ezek közül két telken kezdődött meg az építkezés. (1. kép) A háztömböket a 35x35 méteres építési telkek közepére tervezték, sávalap-rendszerük fedi a telkek mintegy 25%-át. Az alapozáshoz 80 cm széles, 103,80 mBf szinten lévő lavírsíkhöz képest 100-120 cm mély alapárkok lettek kiásva.

Between September 15 and October 7, 2020, archaeological monitoring was carried out during mechanical earthworks related to residential construction. Stray medieval and Roman-period building debris, pottery sherds, and a ditch—possibly of Roman origin and undated—were observed within the foundation trenches of two semi-detached buildings (each 18x14 m in size) as well as in the service trench for the internal access road between the plots at 8 and 10 Kalászi Lane.

Following the closure and demolition of the former Flax and Weaving Industrial Plant, the factory's internal road was renamed Kalászi Lane. The area was subdivided and built over with detached and multi-unit residential buildings. Most of the Kalászi, Nagyváradi, and Pozsonyi Streets, as well as the Kalászi Lane frontage, were developed. A 30x129 m undeveloped strip remained enclosed by rear fences and was divided into four parcels, of which two were under construction. (Fig. 1) The house blocks were centered within 35x35 m building plots, with strip foundations covering about 25% of each lot. Foundation trenches were 80 cm wide and excavated to a depth of 100–120 cm from the leveling base at 103.80 a.B.S.I.*.

* above Baltic Sea level

A 8/C telken a bontás után elterített törmelékes szint alatt ugyanabból származó, 50–80 cm vastag kevert, törmelékes feltöltés jelentkezett. Az üzemépületek alapfalai, falkiszedései és a közművek beásásai a sávalapok teljes mélységéig vágták át a talajrétegeket az összes alapárókban. A közművek, alapfalak építéskor okozott nagymértékű bolygatás miatt az eredeti rétegsor elpusztult, csak esetlegesen lehetett észlelni az üzem építése előtti terepszintet. A humuszos feltalaj az üzem építése előtti tereprendezéskor elpusztulhatott. Alsó, altalajba váltó homokos régiója (A) viszont a nyugati épületrészen a II., III., IV. árkokban 50 cm vastagságban megmaradt. Bár markáns domborzati elemeket nem lehetett felfedezni, a talajrétegek szintje alapján a terep északi irányban kissé emelkedhetett. Régészeti jelenségek a II., IV., V. és VI. árkokban jelentkeztek. (2.kép)

A II. árok déli végénél az altalajba iszapolódvá két apró, mázatlan, fekete színű, talán középkori edénytöredék került elő.

A IV. árok keleti végénél egy homokos, agyagos betöltésű modern kori beásás betöltésének a tetején, illetve keleti oldalán néhány *tegulat*öredék került elő. A beásás körül salakos, fémhulladékos csík látszott, az üzem építését megelőző tereprendezés/feltöltés részeként. A beásás körül a talaj szennyezett volt, az (F) réteget megszínezte.

Az V. árok középső részénél egy lefelé fordított trapéz átmetszetű, kelet–nyugati irányú árok látszott a metszetsíkokban. Lelet nem került elő belőle. Az (F) réteg átfut felette, egyben támpont lehet a régészeti korú járószint helyzetére.

Az (F) réteget szürkésrózsaszín, apró kavicsos, cementált durvahomokos járószint fedi. Anyaga hasonló a 19. századi útburkolatokéhoz, a fölötte lévő kevert, planírozott rétegben is volt néhány kisebb *tegulat*öredék. Az árok déli végénél egy 60 cm mély, 1,60 méter hosszán követhető beásásban nagyobb mennyiségű római *tegulat*öredék volt, azonban a jelenség nem volt régészeti korú.

A VI. árok keleti végén ugyanilyen, bár mélyebb beásás jelent meg. A *tegulat*öredékek mellett a betöltésbe kő- és betondarabok is keveredtek.

A 10/a telken a leendő épület nyugati felében nem maradtak meg természetes talajrétegek.

A VII. árkokban a modern feltöltés 90 cm vastag volt, alatta a másik épületnél már megfigyelt (F) réteg. Az alapárkok alja felett 10–20 centiméterre hullámzó szintű, kemény, cementálódott homokos padka látszott. Valószínűleg ez természetes jelenség, amelyet nyugati irányba a modern bolygatásig lehetett követni. Az (E) és az (F) rétegekben néhány *tegulat*öredék

On the 8/C plot, beneath the debris layer left after demolition, a 50–80 cm thick mixed fill composed of rubble was present. The foundations of the former industrial buildings, their removals, and earlier utility trenches had disturbed the soil layers to the full depth of the foundation trenches. As a result of this heavy disturbance, the original stratigraphy had largely been destroyed, and pre-industrial soil surfaces could only be identified sporadically. The humic topsoil may have been removed during pre-construction leveling. However, the sandy basal transition zone (A) survived in 50 cm thickness in Trenches II, III, and IV on the western side of the building. Based on soil layer levels, the terrain likely sloped gently northward, although no clear topographical features were noted. Archaeological features were documented in Trenches II, IV, V, and VI. (Fig. 2)

At the southern end of Trench II, two small, unglazed, black ceramic sherds—possibly medieval—were found embedded in silty subsoil.

At the eastern end of Trench IV, Roman *tegula* fragments were recovered from the top and eastern side of a modern pit filled with sandy clay. A slag- and metal-scrap-stained band was visible around the pit, likely associated with industrial leveling/fill. Soil in the area was discolored by contamination, affecting layer (F).

In the middle section of Trench V, an inverted trapezoidal ditch with east–west alignment appeared in profile. No finds were recovered from it. Layer (F) continued uninterrupted above the feature, which may reflect the position of the archaeological ground level.

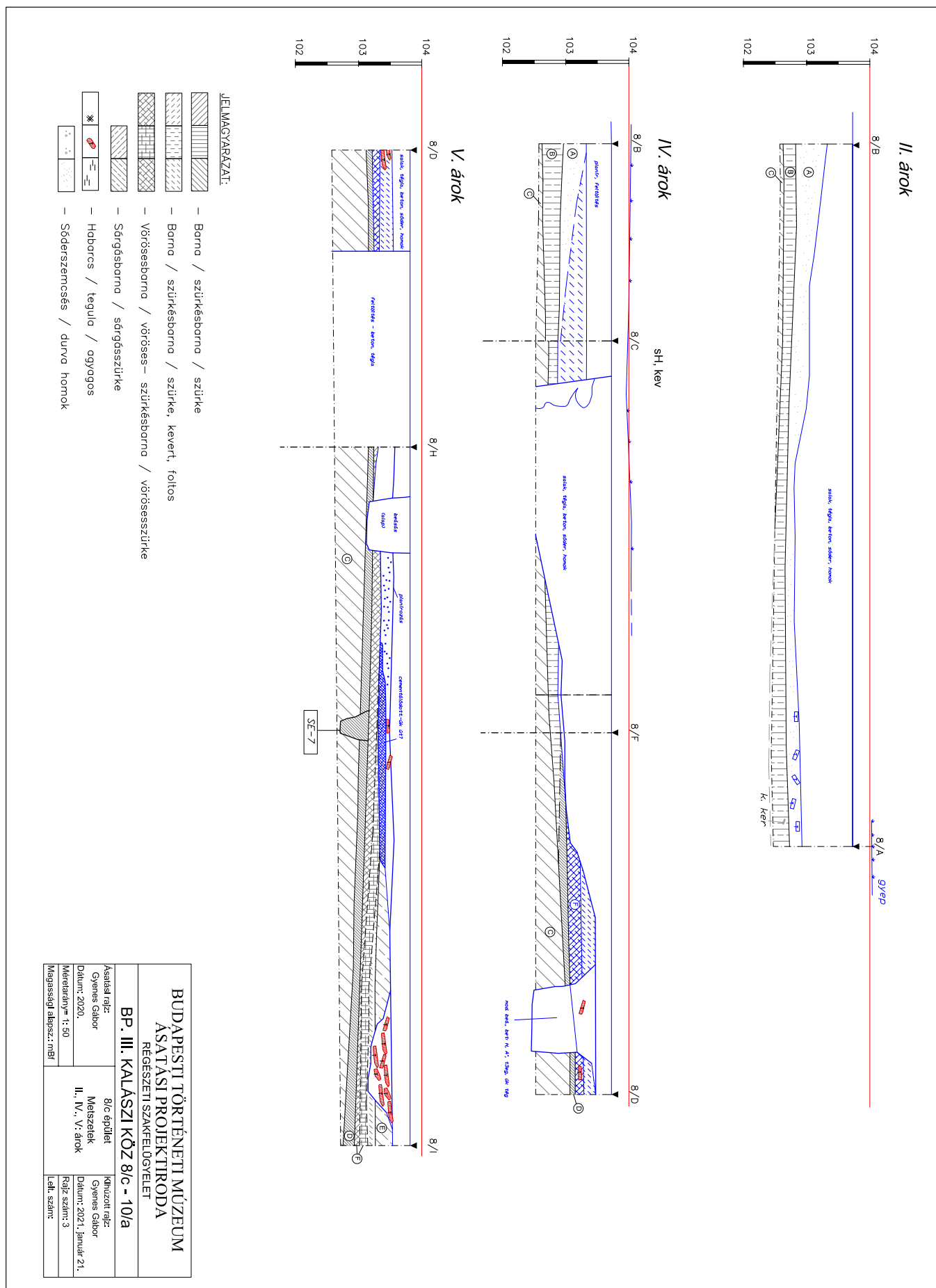
Layer (F) was overlain by a greyish-pink, gravelly, cemented coarse sandy surface resembling 19th-century road surfacing. A few small *tegula* fragments were also found in the overlying mixed leveling fill. Near the south end of the trench, a 60 cm deep, 1.60 m long pit contained a large quantity of Roman *tegula* fragments, though the feature itself was not archaeological in nature.

At the eastern end of Trench VI, a deeper pit of similar characteristics was recorded. Its fill contained not only *tegula* but also fragments of stone and concrete.

On the 10/A plot, natural soil layers were no longer preserved in the western half of the future building.

In Trench VII, 90 cm of modern fill overlay layer (F), previously documented on the adjacent plot. A hardened, cemented sandy bench appeared just 10–20 cm above the trench floor, with a gently undulating surface. This was likely a natural formation, traceable westward until disturbed by modern activity. A few *tegula* fragments and a piece of burned red daub were observed in layers (E) and (F).

In Trench VIII, a 50 cm wide, modern foundation constructed from limestone blocks was uncovered, ex-

2. kép: A Kalászi köz 8/C épület alapárkainak metszetei (Készítette: Gyenes Gábor)

Fig. 2 Cross-sections of the foundation walls of the building at 8/C Kalászi köz (Prepared by Gábor Gyenes)

és egy vörös, égett tapasztástöredék volt megfigyelhető.

A VIII. árokban egy mészkőkváderekből rakott, 50 cm széles újkori falalapozás került elő. Az alapfal leért az árok aljáig. Keleti oldalán a metszetfalban a cementálódott homok nagyobb rögökké állt össze, két-három sor vastagon szinte falazatnak látszott (H). Sárgásszürke homok töltötte ki a rögök közti teret. Az árkok tisztítása során néhány római kori edénytöredék került elő, ebből egy darab a homokos padkába cementálódva.

A két épület területén a talajrétegeket a modern kori beépítéssel, majd bontással járó földmunkák erősen roncsolták. Használható rétegsor a telkek keleti felében maradt meg, dacára annak, hogy ezen a területen is épületek álltak korábban. A terület több fázisú feltöltődése utáni utolsó felszín magasabb része a mostani felszín körül lehetett. A 103,00–103,30 mBf között változó (F) réteg az SE–7 árok kiásásakor lehetett a feltalaj.

A római épülettörmelékhez köthető objektumnak az értelmezhető árokszakaszokon nem volt nyoma. Komolyabb feltöltés nyoma a gyár építésén nem látszik, így valószínűtlen, hogy a törmelék töltőanyaggal került volna ide. A 10/A épület területén a természetes (F) rétegbe iszapoldva is előfordult *tegula*.

A római kori építési törmelék a közvetlen közelből származó épületből kerülhetett a tereprendezéskor a modern kori rétegbe. Az építési terület környéke két telek kivételével teljesen beépült. Régészeti megfigyelés viszont nem történt a beépítés előtt, ezért nem valószínű, hogy a lelőhellyel kapcsolatban további adatokat sikerülne nyerni.

RÉSZTVEVŐK: Gyenes Gábor régésztechnikus

Gyenes Gábor

tending to the base of the trench. On its eastern side, within the section wall, cemented sand clumped into larger blocks that in two or three layers resembled masonry (H). Yellowish-grey sand filled the spaces between the blocks. A few Roman ceramic sherds were recovered during trench cleaning, one of which was embedded in the cemented sandy bench.

The soil stratigraphy across the construction site had been severely damaged by previous modern construction and demolition. Usable stratigraphy survived only on the eastern portions of the parcels, despite the fact that earlier buildings had also stood there. Following multiple phases of fill accumulation, the last pre-modern surface likely corresponded roughly to the current ground level. Layer (F), recorded at 103.00–103.30 a.B.S.I. during the excavation of Trench SE–7, appears to have been the former topsoil horizon.

No archaeological features could be conclusively linked to the Roman building debris. Since no signs of extensive filling were observed from the time of the factory's construction, it is unlikely that the debris was introduced as fill. *Tegula* fragments were also embedded in the natural (F) layer on the 10/A plot.

It is most probable that the Roman construction debris originated from a nearby building and was redeposited into the modern strata during leveling. Nearly the entire surrounding area has since been developed (with the exception of two parcels), but no archaeological monitoring was conducted during earlier construction phases, making further data recovery from the site unlikely.

CONTRIBUTORS: Gábor Gyenes (archaeological field technician)

Gábor Gyenes